

Suomen ensimmäinen
hyväntekeväisyysmerkki julkaistiin
vuonna 1908. Akseli Gallén-
Kallelan piirtämän merkin nimi
on Omenapuu.

Ensimmäisen
joulupostimerkin
Posti julkaisi vuonna
1973. Sen suunnitteli
Pirkko Vahtero.

Vuoden 1927
joulumerkissä kolme
tähtipoikaa toivottaa hyvää
joulua. Suunnittelija on Väinö Blomstedt.

Joulumerkeillä kerättiin varoja joulumerkkikodeille

Joulumerkit ja joulupostimerkit ovat vuosikymmeniä kertoneet hyvästä tahdosta ja välittämisestä. Joulumerkeillä saatiin aikoinaan mm. joulumerkkikoteja.

Joulumerkkikodit olivat Suomen Tuberkuloosin Vastustamisyhdistyksen perustamia paikkoja, joihin vastasyntyneitä lapsia otettiin turvaan perheistä, joissa joko äiti tai joku muu sairasti avointa keuhkotuberkuloosia.

Joulumerkkikoti toimi Oulussa, Tampereella, Kuopiossa. Lisäksi Pälkäneellä toimi Tampereen joulumerkkikodin sivuosasto. Niissä hoidettiin vuosien 1936–73 välisenä aikana yhteensä 5 335 vastasyntyntä.

Tanskalainen postimestari Einar Holbøll keksi 1900-luvun alussa maailman ensimmäisen joulumerkin, jolla kerättiin varoja hyväntekeväisyyteen. Ensimmäinen joulumerkki julkaistiin Tanskassa vuonna 1904. Suomen Tuberkuloosin vastustamisyhdistys julkaisi ensimmäisen hyväntekeväisyysmerkin vuonna 1908.

– Ensimmäinen merkki tilattiin Akseli Gallén-Kallelalta. Siinä ei ole jouluaihetta, koska

Kun asiaa oli paljon, korttiin saatettiin kirjoittaa tekstiä kahteen suuntaan. Merkinä Omenapuu-merkki.

Signe Hammarsten-Jansson suunnitteli paljon joulumerkkejä. Tässä hänen luonnoksensa vuoden 1954 joulumerkiksi. Sitä ei toteutettu, merkiksi valittiin Hammarsten-Janssonin joulupukkiaiheinen merkki.

Jänis ja orava -joulumerkki vuodelta 1912 on ensimmäinen joulumerkki, jossa kuva-aihe viittaa talveen ja sanoinkin toivotetaan hyvää joulua. Sen on suunnitellut Väinö Blomstedt. Sama merkki ilmestyi myös vuonna 1926

Joulupostimerkeissä hengellisiä aiheita on näkynyt harvoin. Torsten Ekströmin suunnittelemassa postimerkissä vuodelta 1992 oli aiheena Karkkilan kirkon lasimaalaus.

sitä oli ajatus käyttää ympäri vuoden, Postimuseon kokoelmapäällikkö **Pirjo Mattila** kertoo.

Tunnettuja piirtäjiä

Seuraavia merkkejä julkaistiin kahden vuoden välein ja harvemminkin, kunnes vuodesta 1926 lähtien joulumerkki julkaistiin joka vuosi vuoteen 2001 saakka. Vuodesta 1927 lähtien joulumerkkien koristeena on ollut punainen kaksoisristi, joka oli hyväksytty tuberkuloosin vastustamistyön kansainväliseksi tunnukseksi.

– Joulumerkkien valmistus meni aika samaa reittiä kuin postimerkkien valmistus. Ne tilattiin Suomen Pankin Setelipainolta. Taiteilijat olivat Setelipainon taiteilijoita. Postilla ei ollut omia taiteilijoita.

Joulumerkkejä piirsivät monet tunnetut

taiteilijat, mm. **Erik Bruun**, **Signe Hammarsten-Jansson** ja **Martta Wendelin**, Merkeissä näkyy paljon tonttuja, mutta myös enkeleitä ja jouluun liittyviä koristeita sekä perinteisiä juhlan viettotapoja on kuvattu.

Joulumerkkejä ovat julkaisseet myös mm. Suomen Punainen Risti ja Diabetesliitto. Varoja on kerätty myös ehiökorteilla ja -kuorilla, joissa lukee postimaksu maksettu sekä lisämaksullisilla postimerkeillä.

Joulupostimerkeillä kysyntää

Vuoden vilkkain postikorttiaika innosti Postin julkaisemaan ensimmäisen joulupostimerkin vuonna 1973.

– Joulupostimerkkien tekemiseen meni ainakin puoli vuotta, kun vedoksia hyväksyttiin ja värejä mietittiin, Mattila selittää.

Kun haluttiin uusi versio, merkki oli piirrettävä käsin kokonaan uudestaan. Tietokone on sitemmin helpottanut työprosessia.

Joulumerkit ja joulupostimerkit toteutettiin Suomen Pankin Setelipainossa, kunnes Postista tuli liikelaitos. Nykyisin postimerkkejä voidaan painattaa ulkomaillakin. Joulupostimerkkitaiteilijat olivat pitkälti samoja kuin joulumerkkienkin.

Joulupostimerkeille on tarvetta edelleen: viime jouluna kortteja lähetettiin 15 miljoonaa.

Teksti ja kuvat: Vesa Toikka

Lähteet:

www.filha.fi

www.joulumerkkilapset.fi

www.postimuseo.fi/postimerkit
yle.fi/uutiset/3-9299008